

ТРОМЈЕСЕЧНИ БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

УВОД

Тромјесечни Бруто домаћи производ (БДП) је најважнији краткорочни индикатор на нивоу укупне економије. То је индикатор који је изузетно битан и неопходан за анализу економских кретања у текућој години и за поуздану рану процјену БДП-а за претходну годину. Обрачун тромјесечног БДП-а за Републику Српску је заснован на концепту Система националних рачуна из 1993. године, Европског система рачуна из 1995. године, као и на приручницима Међународног монетарног фонда и Евростата, уважавајући исте принципе и дефиниције као и годишњи обрачун.

ИЗВОРИ ПОДАТАКА

За обрачун тромјесечног БДП-а користе се сви расположиви и доступни извори података који се односе на економска, финансијска и друга кретања у одређеном периоду.

Главни извори података су резултати званичних статистичких активности (пољопривреде, индустрије, грађевинарства, трговине, угоститељства, саобраћаја, плата и запослених, цијена, спољне трговине итд.) и административни извори података (tromјесечни финансијски извјештаји предузећа, Министарство финансија РС, Агенција за банкарство РС, Агенција за осигурање РС итд.).

МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

Тромјесечни БДП се обрачунава по производном приступу а исказује се у текућим и сталним цијенама. Обрачун је изведен на нивоу области и подручја Класификације дјелатности КД БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2.

Бруто домаћи производ представља суму бруто додатих вриједности (БДВ) свих дјелатности укупне економије умањену за услуге финансијског посредовања индиректно мјерене (FISIM) и увећану за нето порезе на производе (порези на производе минус субвенције на производе).

Серије тромјесечних података се обрачунавају од првог тромјесечја 2006. године, на нивоу области КД. За обрачун се користи метода екстраполације на бруто вриједност производње и међуфазну потрошњу.

Тромјесечни БДП у сталним цијенама се обрачунава на два начина:

- обрачун сталних цијена - претходна година=100 и
- обрачун сталних цијена – референтна 2010. година=100

Код тромјесечног БДП-а у сталним цијенама – претходна година =100, примењује се метод обрачуна у цијенама претходне године, који подразумијева да се за сваку годину као базна узима њој претходна година. Обрачун се изводи екстраполацијом уз коришћење одговарајућих индикатора на нивоу области КД. Обрачун за ниво подручја КД добија се сумирањем БДВ-а припадајућих области.

Серија података исказана у сталним цијенама- претходна година=100, може се користити за израчунавање стопа реалног раста само између двије узастопне године, јер подаци нису упоредиви у дужој временској серији.

За упорђивање података у дужој временској серији, примењује се метода уланчавања којом се подаци у сталним цијенама - претходна година=100 повезују и свде на референтну годину. Референтна година је година у којој су подаци, ако се приказују у облику индекса једнаки 100, а ако су изражени вриједносно једнаки подацима у текућим цијенама. Промјеном референтне године не мијењају се претходно обрачунате стопе реалног раста.

Референтна година је 2010. година, чиме је испоштована препорука Евростата.

Обрачун тромјесечног БДП-а у текућим цијенама изводи се екстраполацијом тромјесечних вриједности текуће године исказаних у сталним цијенама примјеном одговарајућих индикатора.

Обрачун за ниво подручја КД добија се сумирањем БДВ-а припадајућих области.

Серија података исказана у текућим цијенама и у сталним цијенама - претходна година=100 је адитивна, а то значи, да је БДВ резидуална категорија по свим нивоима КД и да су подаци за виши ниво агрегирања по КД једнаки збиру података на нижем нивоу агрегације.

Серија података исказана у сталним цијенама - референтна година=100 је неадитивна:

- због примјене методе уланчаних индекса на вриједност производње и међуфазну потрошњу до најнижег нивоа КД, у ком случају збир података по нижим нивоима није једнак податку на вишем новоу агрегације;

- због тога што се примјеном уланчаних индекса БДВ рачуна као засебна категорија, у ком случају није резидуал између вриједности производње и међуфазне потрошње.

ДЕСЕЗОНИРАЊЕ

Десезонирање је процес декомпозиције временских серија којим се отклања утицај сезонских флукуација (утицај сезоне и календарски утицај) на њихово кретање. Серије података се десезонирају на највишем нивоу агрегације, користећи програм DEMETRA+, метода TRAMO/SEATS. Приликом десезонирања података, додавањем података за наредно тромјесечје, због карактеристика примјењене методе десезонирања долази до промјене раније обрачунатих десезонираних података. Збир тромјесечних десезонираних података у години није једнак збиру недесезонираних података.

ПУБЛИКОВАЊЕ И РЕВИЗИЈА

Подаци се објављују путем саопштења „Тромјесечни Бруто домаћи производ“ 90 дана након референтног тромјесечја.

Тромјесечни подаци текуће године су подложни промјенама до објављивања података за четврто тромјесечје. Послије објављивања података за четврто тромјесечје, тромјесечни подаци су подложни промјени само у циљу усклађивања са годишњим подацима. Усклађивање БДП-а обрачунатог у тромјесечној и годишњој периодици врши се након објављивања годишњих података примјеном пропорционалне *Denton* методе (минимизирањем апсолутних разлика кроз релативно подешавање тромјесечних података – текуће тромјесечје у односу на претходно) чиме се постиже конзистентност тромјесечних и годишњих серија података, при чему је сума вриједности четири тромјесечја једнака вриједности добијеној годишњим обрачуном.

ЗАШТИТА ПОДАТАКА

Индивидуални подаци су заштићени у складу са Законом о статистици Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 85/03) и у складу са Правилником о заштити повјерљивих података.